

PÁRIZSI NAPLÓ

Budapest bemutatkozik a franciáknak

Magyarország kezd divatba jönni Párizsban. Legutóbb egy háromórás rádióműsorról számoltam be, amely csak a mai Magyarországról szólt, örömeiről és gondjairól, embereiről és szándékairól. Ez a műsor már nyilvánvalóan összefüggött egy másik párizsi magyar eseménnyel: a Budapest-kiállítással. A karácsony előtti hetek nagy kiállítástömegében és vásársúfoltságában merészség kellett ahhoz, hogy a százéves Budapest, amely tulajdonképpen kétezer éves, kiállításon mutatkozzék be Párizsban, amely biztosan ezeréves, de talán szintén kétezer. Párizsban voltam azokban a napokban. Erdemes és élvezetes volt megfigyelni, ahogyan a kiállítás közönsége napról napra nőtt. Nem mondom azt, hogy az emberek sorban álltak a Galliéra Museum bejáratánál, mint tavaly a Nagy Palota előtt, hogy lássák a kínai kiállítás csodálatos táncoló két bronzlovát, vagy tavalyelőtt a Tutenkámen-kiállítás kincseiért. A Budapest-kiállítás azokat érdekelte, akiket a mai Európa kérdései foglalkoztatnak: diákokat, tanárokat, várospolitikusokat, képviselőket és Renault-gyári munkásokat.

A megnyitás utáni napon lógott az orrom, mert kevesed-magammal sétáltam a múzeumi termekben. Harmadnap egy francia barátom jelentkezett telefonon, hogy egy másik barátunk, szintén párizsi, felhívta rá a figyelmét és megnézte a kiállítást. Negyednap elmentem újra: már nem éreztem magam egyedül. És amikor elutazásom előtt, a kiállítás hetedik napján, ismét bekukkantottam, elhatároztam, hogy ha visszajövök, gratulálni fogok Szépvölgyi Zoltánnak, a Fővárosi Tanács elnökének, és még egy Zoltánnak, a kiállítás forgatókönyvírójának, Halász Zoltánnak, aki barátom, és kollégám a New Hungarian Quarterly szerkesztőségében.

A párizsiakat azért érdekelte a magyar főváros, mert megéreztek a hasonlóságot és a különbözőséget. A világért sem mondom azt az idegenforgalmi csacsakaságot, pedig már hallottam, hogy Budapest afféle Duna menti Párizs. A hasonlóság nem ebben rejlik, hanem a budapesti és a párizsi emberek életkedvében, szokásaiban, abban például, hogy borisszák vagyunk a Duna partján is, a Szajna mentén is, hogy leányaink és asszonyaink karcsúak, szépek, jólöltözöttek és tizenhétől nyolcvanéves korukig mi, férfiak, megfordulunk utánuk. A különbözőség pedig az, hogy Budapest másféleképpen fejlődik, megőrzi a hagyományokat, tiszteli és kedveli az embert, de nagyobb gondot fordít a társadalomra. Más szóval úgy is mondhatnám, hogy a franciák megéreztek a mi kiállításunk alap gondolatát: az emberközpontúságot. A

kiállítás tervezői és megvalósítói azt igyekeztek minden képen és szövegben a nézők elé tárni, hogy miképpen hat egymásra város és ember. „Embernek való város Budapest” — ez az egyik fotó aláírásaként is szerepelt. A kiállítást a százesztendő évforduló alkalmából rendezték, és ezért a képek, a makettek bár visszatekintettek a múltba is, de főképpen előre néztek és arra a kimondatlan kérdésre kerestek választ, mi történik azért, hogy Budapest embernek való város maradjon, sőt, egyre inkább azzá váljon, hiszen a szocializmus lényege az emberközpontúság.

A vendégeket már a múzeum előtt egy nagy táblán Budapest dunai körképét ábrázoló fénykép fogadta. Az előcsarnokban pedig magyar és francia zászló, Budapest és Párizs városcímere. A látogatók itt már fölfedezték a hasonlóságot: mindkét címerben szerepel folyó, és a híres párizsi jelmondat, a „Fluctuat nec mergitur” — hánykolódik, de nem süllyed el, a magyar fővárosra bizonyára még inkább érvényes, mint a franciáéra.

Ez a párhuzamosság végigvonult az egész kiállításon, és legjobb gondolatának bizonyult. A fő csarnokban Párizs és Budapest címmel számos kép, metszet, felirat, könyv, festmény mutatja a két szeretett város hasonló fejlődését, összefonódottságát a kultúrában, a forradalomban, a politikában. Madártávlati kép a Népköztársaság útjáról, az egykori Andrássy útról, amelyet még Sugárút néven a Haussmann-féle nagyszabású párizsi városrendezési munkákkal egyidőben és azok ihletésére nyitottak meg. A Nyugati pályaudvar vasszerkezetes csarnokára a franciák fölkapták a fejüket: mire is emlékezteti ez őket? A felirat megmondta: az Eiffel-toronyra, mert a híres Eiffel mérnök építészeti irodájában készült. A Margithíd domborműves pillére is Eiffel mérnököt idézi, az ő munkatársa és tanítványa, Gouin tervezte. A Duna-parti Nagycsarnokon is szemmel látható, valósággal kitapintható az ügyes kis maketten a párizsi Les Halles híres Baltard-csarnokának hatása. Amikor harmadszor ott jártam, egy csoport korombeli párizsi fiatalember elmerengve nézte a budapesti Nagycsarnokot, azon bánkódtak, hogy a híres párizsi csarnoknegyedet tavalyelőtt lebontották, és helyén most afféle nagyvárosi sivatag van, mind a mai napig nem döntöttek el, mit építsenek a helyébe.

A párizsi művészetkedvelők otthonosan érezték magukat Rippl-Rónai Józsefnek az Ernst Múzeumból áthozott ólomüveg ablaka előtt, hiszen Rippl-Rónai a századforduló híres párizsi Nabis festőcsoportjának a tagja volt, és így megvan

a helye a francia művészettörténetben, nemcsak a magyarban, amire e kiállítás nem hivalkodva, de mégiscsak rámutat. Hogy Párizs mit jelent a magyar költészetnek, azt megsejtheti a francia néző azokról a fényképekről, amelyek Ady párizsi lakóházának emléktábláját, József Attila szállodáját mutatják, és a Rue Cujas-t, amelyről Radnóti írt híres és sokat idézett versében:

„A Boulevard St. Michel s a Rue Cujas sarkán egy kissé lejt a járda.”

Elgondolkoztak a francia nézők azon, milyen különös és hozzájuk mégis közel eső város a magyarok számára Párizs, hiszen egyik legnagyobb költőjük — megintcsak Radnóti — a metróállomásokat is bevette Páris című szép költeményébe:

„Hol vagytok ó, felzengő állomások:

CHATELET — CITÉ — St. MICHEL — ODÉON!

s DENFERT-ROCHEREAU ...”

A világon mindenütt École de Paris-nak, párizsi iskolának nevezett festői irányzat magyar tagjai, Czöbel Bélától Bálint Endréig festményeken és reprodukciókon szerepelnek. És jelen van műveiben, természetesen, négy, ma is Párizsban élő jelentős francia-magyar művész: Vasarely és Kolosváry, a festők, Hajdú István és Székely Péter, a szobrászok.

Egykorú metszet 1848. március 15-ről Petőfi arcképével azt a szöveget illusztrálja, amely arra világít rá, miképpen függött össze a párizsi és a pest-budai forradalom a „népek tavaszán”.

Ez a Budapest-kiállításnak csak egyharmada. A következő terem a város és a természet viszonyát, a környezetvédelem feladatait és munkáját mutatja be, és sok képpel utal „Budapest fürdőváros”-ra. Sok terem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy hogyan őrizzük meg a történelmi városmagot a gyorsuló időben. Remélhető, hogy nem egy párizsi kedvet kap a budai Vár személyes megtekintésére.

Másokat meg jobban érdekel a mai élet, a sok új lakónegyed, s a kiállítás rendezői külön arra is felhívták a figyelmet, hogy ezer lakásonként hány iskolát, bölcsődét, óvodát, szolgáltató üzemet, egészségügyi és kulturális intézményt és boltot kell létesíteni. Ez a terem már hozzátartozik a kiállítás fő gondolatához: budapesti élet és életforma. Ettől már csak egy lépés a jövő: milyen lesz Budapest 2000-ben. Ezt még a kiállítás tervei, makettjei, térképei is nehezen tudják érzékeltetni, hát még az egyszerű nyomtatott szó. Ezért inkább randevút kérek az olvasótól 2000-ben, este hétkor, a Nemzetinél, ott ahol a hatos megáll.